

Studia Biblica Slovaca

Ročník 8

2016

Číslo 1

Offprint

Studia Biblica Slovaca je recenzovaný vedecký časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník VIII (2016), číslo 1

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Vedecké kolégium/Advisor board: Reimund BIERINGER (Leuven, B) – Georg BRAULIK OSB (Wien, A) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra) – Massimo GRILLI (Roma, I) – Leslie HOPPE OFM (Chicago, USA)

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Baďín)
Zástupca šéfredaktora: Jozef JANČOVIČ (Bratislava)
Redaktor pre recenzie: František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie)
Výkonný redaktor: Martina KORYTIAKOVÁ (Roma, I)

Redakčná rada/Editorial board: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Juraj FENÍK (Košice) – Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok) – Róbert JÁGER (Košice) – Peter JUHÁS (Wien, A) – Branislav KĽUSKA (Ružomberok) – Róbert LAPKO (Košice) – Libor MAREK (Detroit, USA) – Jaroslav RINDOŠ (Bratislava) – Milan SOVA (Bratislava) – Jozef TIŇO (Bratislava) – Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Jazyková úprava: Dušan Rončák
Obálka: Martin Mičko

Na príprave publikácie sa podieľala Lucilla Mária Tongel'ová SDR.

Príspevky v slovenčine, češtine a v angličtine (od zahraničných autorov) alebo knihy na recenziu prosíme poslať na adresu redakcie *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Baďín (Slovakia), redakcia@biblica.sk.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe, podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word. Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený abstraktom a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine/češtine a angličtine, zoznamom bibliografie a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov. Upresňujúce podmienky pre prispievateľov sú dostupné www.biblica.sk.

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

S povolením Arcibiskupského úradu v Bratislave zo dňa 3. júna 2014

Prot. N. 2229/2014

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia, 6/2016.

Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

Abstrakty

Biblica 96 (2015)¹

(č. 1) 1-25: **J. Van Seters: Dating the Yahwist's History: Principles and Perspectives.** Teória prameňov prešla za posledných sto rokov významnými zmenami a tri základné pramene J, P a D boli zasadené do časového rámca babylonského zajatia: počiatky D pred exilom, J počas exilu a P po exile. Van Seters venuje svoju pozornosť Jahvistickému prameňu, ktorého stopy možno rozpoznať v dejinách patriarchov a Izraela v Gn, Ex a Nm. Skromné zmienky o patriarchoch v Oz, Am a Ez svedčia o ich staršom pôvode. Tematickú a slovnú blízkosť jahvista vykazuje s Deutero-Izaiášom v opisoch stvorenia, v Abrahámovom cykle a vo východe z Egypta. Geografická súbežnosť (Harran, Ur, južná púšť) a blízke teologické motívy (najvyššie „nadmárodné“ božstvo) u Abraháma a u neobabylonského kráľa Nabonida naznačujú formovanie J tradície na konci babylonského exilu.

26-38: **R. Eichler: Cherub: A History of Interpretation.** Cherubíni predstavujú jeden z najčastejších ikonografických motívov Biblie. Napriek tomu, že výraz כְּרֻבִים vystupuje vyše 90-krát v SZ, biblickí autori nepodávajú bližší opis týchto tajomných bytostí. Eichler si všima rôzne umelecké stvárnenia cherubínov od 4. storočia n. l., spomedzi ktorých sú najbežnejšie: okrídlený človek, vták, okrídlený byvol alebo lev, sfinga a rôzne hybridné tvory. Pretože opisy cherubínov v Ex 25 a 1Kr 6 naznačujú, že išlo o vzpriamené figúry, najlepšie tomuto obrazu zodpovedá tvar okrídleného človeka alebo vtáka.

39-66: **S. Ramond: La voix discordante du troisième livre du Psautier (Psaumes 74, 80, 89).** Historické a poetické texty SZ hodnotia príčiny pádu Jeruzalema a babylonského zajatia rozlične. V r. 2008 Rom-Shiloniová označila Ž 44 za „hlas nesúhlasu“ s dominujúcim deuteronomistickým pohľadom, ktorý ospravedľoval Boží zásah a obviňoval z národného nešťastia výlučne ľud. Ramondová pokračuje v tomto smere a v troch žalmoch tretej knihy žaltára identifikuje podobné protestné hlasy: Ž 74 prisľubuje

¹ Dostupné na <http://www.bsw.org/biblica/vol-96-2015/> [cit. 2016-02-18].

Božiu pomoc na prekonanie ťažkého polozenia; podľa Ž 80 si Boh už viac nespomenie na dávne zločiny svojho ľudu a Ž 83 oplýva nádejou na lepšiu budúcnosť poexilovej komunity.

67-84: J. Peters: Crowns in 1 Thessalonians, Philippians, and 1 Corinthians.

Pavol používa obraz koruny trikrát: 1Sol 2,19; Flp 4,1 a 1Kor 9,25. V kontexte súdobého občianskeho života, atletických hier a kňazských rituálov autor článku analyzuje, akým spôsobom mohli tomuto obrazu rozumieť adresáti troch listov. Solúnčania a Filipania predstavujú „korunu“ ako komunity vďaka ich dobročinnosti a osobitnému vzťahu k Pavlovi. „Korunu“ v 1Kor 9,25 náleží chápať v kontexte celého listu ako súčasť modelu *paideia* a každý z adresátov môže dosiahnuť „korunu/veniec slávy“.

85-112: L. Tack: A Face Reflecting Glory. 2 Cor 3,18 in its Literary Context (2 Cor 3,1-4,15). V 2Kor 3,18 sa nachádza ojedinelý výraz *κατοπτρίζομενοι*, ktorý sa tradične prekladá: „hľadíme ako v zrkadle“. Avšak použitie tohto výrazu v koiné (Filón, Empedokles) a prirovnanie k Mojžišovi v 2Kor 3,7-15 naznačujú význam: „odrážať ako v zrkadle, zrkadliť“. Tacková sumarizuje doterajšie skúmania o tomto slovese a jeho zmysel „zrkadliť“ dokazuje v spojitosti s 2Kor 3-4, kde sú kresťania predstavení ako manifestácia Krista a Božej slávy.

Animadversiones

113-118: M. Gilbert: L'interpretazione di Siracide^{VL-Vg} 24,6a. Latinský text (VL-Vg) Sir 24,6 pridáva ku gréckej verzii slová: „Ja som roznieťla na nebi neuhasiteľné svetlo“ (6a). Na základe Sir^{VL-Vg} 24,45 a apokryfných textov Kearns (2010) navrhol chápať tento dodatok ako svetlo pre spravodlivých zosnulých. Gilbert polemizuje s týmto názorom a, odvolávajúc sa na viaceré poexilové biblické a rané rabínske diela, prichádza k záveru, že Sir^{VL-Vg} 24,6a myslí na svetlo Tóry, ktorá povstala ešte pred stvorením sveta.

(č. 2) 161-178: Y. Azuelos – G. F. Voltaggio: The “angel sent from before the Lord” in Targum Joshua 5,14. „Vodca Pánovho vojska“ z Joz 5,14 je v Targume Onkelos uvedený ako „anjel poslaný od Pána“. Azuelos a Voltaggio rozoberajú tematiku angelológie v tomto Targume a v skorom judaizme. *Tagumin*, na rozdiel od ich dodatkov *toseftot*, neidentifikujú anjelov menovite, hoci podľa apokalyptickej literatúry je anjelom-vodcom Michael (Kniha Enocha, Dan 10,13.21) a Tosefta Geniza rozpoznáva v Joz 5,14 anjela Uriela/Ariela.

179-200: J. H. Walton: A King Like The Nations: 1 Samuel 8 in Its Cultural Context. V 1Sam 8 starší Izraela žiadajú Samuela, aby ustanovil kráľa, ktorý bude nad nimi panovať, „ako (majú) všetky národy“ (8,5). Walton zhrňuje tri základné interpretácie (zavrnutie sudcov, teokracie či identity národa) a odmieta tieto tri náhľady komentátorov, pričom porovnáva monarchicko-teokratický model Neosýrskej ríše s 1-2Sam. Synchronické čítanie kap. 8 a 1Sam 4 naproti tomu ukazuje, že Izrael chce, aby kráľ nahradil „archu zmluvy“, keď namiesto nej „bude pred nami tiahnuť a bude viesť naše vojny“ (8,20).

201-221: W. T. Wilson: Matthew, Philo, and Mercy for Animals (Matt 12,9-14). Ježiš prv, než uzdraví človeka s vyschnutou rukou, prednesie otázku o záchrane ovce, ktorá spadla v sobotu do jamy (Mt 12,9-14). Jeho rozumovanie uplatňuje princíp *a minori*

ad maius (od menšieho – ovce, k vyššiemu – človeku). Tento princíp je známy v rabínskej literatúre a rovnako aj Talmud opisuje dovolené zákroky na záchranu zvierat v sobotu. Wilson si okrem toho všimá, že u helénskych mysliteľov Filóna a Plutarcha je dobré zaobchádzanie so zvieratami známkou filantropie, pretože človek, ktorý sa správa úctivo k zvieratám, je schopný o to viac rešpektovať ľudské bytosti.

222-244: **F. O. Parker: Is the Subject of ‘τετέλεσται’ in John 19,30 ‘It’ or ‘All Things’?** Podľa štvrtého evanjelia bolo posledným Ježišovým povzdychom na kríži slovo: τετέλεσται – „je dokonané“ (Jn 19,30). Morfológia, syntax a kontext výroku napovedajú, že podmetom tohto slovesa je výraz πάντα z 19,38. Parker sa okrem toho odvoláva na jánovskú štylistiku a chiastickú štruktúru Jn 18,28-19,16 dopĺňa o scény z Getsemanskej záhrady a ukrižovania. Jn 19,38 a 18,4 predstavujú rámec pašií a slovo πάντα sa v oboch veršoch vzťahuje na témy umučenia, akými sú napr. „hodina“, „kalich“ či Veľká noc.

245-272: **S. Witetschek: Sankt Paul in Ketten. Zur Paulus-Ikonographie in der Apostelgeschichte und im Corpus Paulinum.** Okovy a putá sa stali základným prvkom ikonografie sv. Pavla. Witetschek analyzuje, ako tento motív vystupuje v NZ v spojitosti s Pavlom. Apoštol vníma seba samého ako „väzeň Krista“ vo Flm 1,9 a vo Flp 1,13 vyslovene spomína svoje „okovy“. Skutky apoštolov 21–28 ho opakovane vykresľujú v putách a deuteropaulínske listy Kol a Ef takisto rozvíjajú túto tému. Vyznania v 2Tim, podľa ktorých sa Pavol „nehanbí“ za utrpenie, môžu naznačovať isté ťažkosti kresťanov pri spomienke na Pavla v okovách.

Animadversiones

273-281: **R. Whitekettle: How the Sheep of Judah Became Fish: Habakkuk 1,14 and the Davidic Monarchy.** Namiesto typického prorockého obrazu Izraela ako „roztratených oviec“ Habakuk používa prirovnanie k morským živočíchom: „Ľudí robíš podobnými rybám v mori, plazom, ktoré nemajú vládcu.“ (Hab 1,14) Whitekettle zasadzuje tento verš do historického rámca invázie Babylončanov v r. 586 pred n. l., keď obyvatelia Judey prišli o všetkých svojich vodcov a boli ponechaní svojvôli ich dobyvateľov ako hemžiacie sa ryby.

282-286: **M. Kibbe: Requesting and Rejecting: ‘Παραίτεομαι’ in Heb 12,18-29.** Sloveso παραίτεομαι, trikrát vystupujúce v Hebr 12, má široké významové pole a možno ho chápať pozitívne: „prosiť“ („prosili, aby sa im už tak nehovorilo“; 12,19) alebo negatívne: „odmietat“ („aby ste neodmietli toho, ktorý hovorí“; 12,25). Kibbe ukazuje na príkladoch z helénskej a klasickej gréckej literatúry, že väzba παραίτεομαι + μή + neurčitok bola používaná aj v zmysle „odmietat“, a v tomto negatívnom význame interpretuje Hebr 12,19, kde Izraeliti neprosia o sprostredkovanie (porov. Ex 20,19), ale priamo odmietajú Božie slovo.

Jaroslav Mudroň SJ
Pápežský biblický inštitút
Via della Pilotta 25
00187 Roma

Contents

Treaties

Martina KORYTIAKOVÁ

Good or Bad Abram? Critical and Exegetical Observations
on the Interpretations of Gen 13 1-31

Marek I. BARNIAK

Motif of “the city” in the Song of Songs 32-46

Pavel PRIHATNÝ

Authentic Way to the Wisdom According to Ben Sira 47-64

Julius PAVELČÍK

“The Lord is Compassionate and Merciful” (James 5:11).
On One Aspect of God in the Letter of James 65-87

Abstracts and reviews 88-111

Communications and references 112-122

Obsah

Štúdie

<i>Martina KORYTIAKOVÁ</i> Dobry čí zly Abram? Kritické a exegetické pozorovania k interpretáciám Gn 13	1- 31
<i>Marek I. BARNIAK</i> Motív „mesto“ v Piesni piesní	32-46
<i>Pavel PRIHATNÝ</i> Pravá cesta k múdrosti podľa Siracha	47-64
<i>Julius PAVELČÍK</i> „Veľmi súcitný a ľútostivý je Pán“ (Jak 5,11). K jednému aspektu Boha v Jakobovom liste	65-87
Abstrakty a recenzie	88-111
Správy a oznamy	112-122